

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI FUNDACJI KULTURY I DZIEDZICTWA ORMIAN POLSKICH W 2014 ROKU

W roku 2014 kontynuowaliśmy dotychczasowe kierunki działań, a więc opracowanie i zabezpieczanie zbiorów, udostępnianie materiałów z Archiwum Polskich Ormian, popularyzację wiedzy o polskich Ormianach oraz prace konserwatorskie.

Prace te wykonaliśmy dzięki uzyskanym dotacjom z następujących źródeł:

- Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Muzeum Historii Polski
- Miasto Stołeczne Warszawa
- Fundacja Calouste’a Gulbekiana (Lizbona)
- Darowizny na działalność statutową, w tym ze strony wolontariuszy Fundacji.

OPRACOWYWANIE i KONSERWCJA ZBIORÓW

Kontynuowane było fizyczne i cyfrowe porządkowanie zasobu archiwalnego znajdującego się w bazie ewidencyjnej Archiwum Polskich Ormian (ok. 4,5 tysiąca rekordów): w ramach zespołów/zbiorów utworzono ponad 500 jednostek archiwalnych, spaginowano ponad 6000 stron archiwaliów, wpisano je do systemu informacji archiwalnej Zintegrowanego Systemu Informacji Archiwalnej (ZoSIA), prowadzonego przez Narodowe Archiwum Cyfrowe, naniesiono znaki własnościowe, jednostki archiwalne.

Ponadto, opracowano archiwalnie zbiór ponad 500 zdjęć z zasobów Archiwum Polskich Ormian, w tym fotografie opieczętowano, skategoryzowano i wprowadzono do systemu ZoSIA.

Zindeksowano (tj. przepisano na nośniki elektroniczne) i zweryfikowano trzy księgi metrykalne z dawnych parafii ormiańskokatolickich: księgę urodzeń parafii w Horodence z lat 1707–1795 i dwie księgi ślubów parafii: w Horodence z lat 1707–1783 i w Kutach z lat 1884–1953.

Poddano dezynfekcji zbiór szat liturgicznych i przekazano je w depozyt Związkowi Ormian w Polsce im. Ks. Abpa Józefa Teodorowicza z siedzibą w Gliwicach.

UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW

W Wirtualnym Archiwum Polskich Ormian (www.archiwum.ormianie.pl) udostępniliśmy unikatowe materiały, m.in.: kolejne trzy zdigitalizowane księgi wymienione powyżej, część z nich – za skanami oryginalnych stron oraz skany:

- księgi chrztów parafii ormiańskokatolickiej w Stanisławowie z lat 1703–1783;
- ksiąg zapowiedzi ślubnych z: Kut (1893–1953) i Czerniowiec (1917–1932);
- księgi metrykalnej zgonów ze Stanisławowa 1715–1829;
- odpisów ksiąg metrykalnych parafii Suczawa 1833–1901;
- spisy status animarum parafii Śniatyn 1782–1808 Księga zgonów parafii ormiańskokatolickiej.

Zamieszczone zostały też tłumaczenia ze starormiańskiego i łaciny fragmentów wymienionych powyżej dwóch ksiąg metrykalnych ze Stanisławowa: lat 1715–1829 i 1703–1783.

Na miejscu udostępnialiśmy zbiory do celów naukowych – magistrantom i doktorantom.

Fotografie, kopie ksiąg metrykalnych, inne materiały i informacje przekazywaliśmy wszystkim zainteresowanym, w Polsce i za granicą, m.in. na:

- wystawę stałą w Muzeum Etnograficznym w Warszawie (iluminowany rękopis ormiański)
- wystawy Teodora Axentowicza zorganizowane w Erywaniu i w Sopocie (obraz „Chrzest Armenii”)
- spotkanie poświęcone abp. Józefowi Teodorowiczowi (wystawa planszowa Fundacji)
- wystawę fotograficzną poświęconą dziedzictwu ormiańskiemu na świecie, zorganizowaną w mieście Giumri, w Armenii
- do publikacji, jak np. dr Renacie Król-Mazur do książki o abpie J. Teodorowiczu.

Szczególnym miejscem udostępniana zbiorów jest pierwsza, podświetlana, profesjonalna gabłota wystawowa, którą Fundacja umieściła w swojej siedzibie.

POPULARYZACJA WIEDZY o ORMIANACH w POLSCE i na ŚWIECIE

W 2014 roku rozpoczęliśmy opracowywanie i popularyzowanie wiedzy genealogicznej o polskich Ormianach. Powstał *Poradnik genealogiczny* (w wersji elektronicznej), skierowany do wszystkich poszukiwaczy własnych korzeni oraz opracowano trzy obszerne drzewa genealogiczne rodzin:

Abgarowiczów i Abgaro-Zachariasiewiczów (od Abgara Sułtanowicza), Bołoz Antoniewiczów (od Antoniego Jakubowicza), Rosko Bogdanowiczów i Bohdanowiczów de Oroszeny (od Stefana Roszki). *Poradnik* i drzewa udostępnione zostały na stronach internetowych: Fundacji (www.dziedzictwo.ormianie.pl) i Skarbnicy Wiedzy o Polskich Ormianach (www.skarbnica.ormianie.pl). Zakupiony został program genealogiczny pozwalający na pracę on-line przez kilku użytkowników na tym samym materiale. Jest to niezwykle ważne, zważywszy, że wszystkie rodziny polskich Ormian są ze sobą powiązane.

Kontynuowaliśmy uzupełnienie biogramów (jest ich już prawie 1000) w www.Wiki.Ormianie.pl i administrowanie tej strony. Podjęliśmy prace nad weryfikowaniem wpisów pod względem historycznym.

We współpracy z Domem Spotkań z Historią przygotowaliśmy „Ormiańską sobotę”, podczas której odbyły się:

- dwie prezentacje z udziałem: historyka o. Marka Miławickiego OP na temat o. Sadoka Barącz, Hanny Kopczyńskiej-Kłós o badaniach genealogicznych rodzin ormiańskich;
- dwa spotkania z udziałem: Moniki Agopsowicz, autorką książki *Kresowe Pokucie. Rzeczpospolita ormiańska* oraz Hasmik Dashtoyan, chargé d'affaires Ambasady Armenii w Polsce i Edwardem Mier-Jędrzejowiczem, przedstawicielem mniejszości ormiańskiej w Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, poświęcone inicjatywom upamiętnienia ofiar *Mec Jeghern*.

Prowadziliśmy nasze strony internetowe:

- na bieżąco pozyskiwane były, przygotowywane i zamieszczane materiały: zwłaszcza informacyjne, kulturalne i popularnonaukowe, na stronie www.dziedzictwo.ormianie.pl oraz popularnonaukowe na stronie www.skarbnica.ormianie.pl.
- tłumaczone były wybranych materiałów na język angielski i ormiański
- utrzymywane były ww. strony internetowy i wortale pod względem technicznym.

Średnio każdą ze stron internetowych odwiedzało ponad 100 osób dziennie, co świadczy o dużym zasięgu przekazywanych na nich treści.

Stworzona została i prowadzona jest nowa strona: www.ordynariat.ormianie.pl dotycząca Kościoła ormiańskokatolickiego w Polsce i na świecie.

Przedstawiciele Fundacji wielokrotnie wypowiedzieli się na tematy ormiańskie w mediach polskich i zagranicznych.

Przygotowaliśmy pobyt w Polsce prof. Claude'a Mutafiana, wybitnego historyka i popularyzatora historii i kultury Armenii, w tym dwa jego wykłady – w Warszawie i w Krakowie oraz ułatwiliśmy mu kontakty, które miały na celu znalezienie polskich armeników na ważną historyczną wystawę poświęconą Ormianom w naszej części Europy, organizowaną przez prof. Mutafiana w Bukareszcie w 2016 roku.

Rozpoczęliśmy przygotowania do obchodów 100-lecia Ludobójstwa Ormian w 2015 roku.

Pragniemy ponownie zachęcić do korzystania z prowadzonego przez nas wortalu „Wirtualny Świat Polskich Ormian” (www.ormianie.pl), który grupuje szereg stron internetowych poświęconych polskim Ormianom, m.in. Wiki.Ormianie (www.wiki.ormianie.pl), skarbnica.ormianie.pl, archiwum.ormianie.pl.

PUBLIKACJE

Wydane zostały trzy publikacje:

- Stepana Lisicjana, *Z Przeszłości Armenii. Legendy, Baśnie, Opowieści*. Z języka wschodnioormiańskiego przełożył i przypisami opatrzył prof. Andrzej Pisowicz, ilustracje Tigrana Vardikyana;
- Derenika Demircziana, *Wartanidzi*. Przekład z wydania rosyjskiego – Stanisław Ułaszek, konsultacja armenistyczna – prof. Andrzej Pisowicz. Książka wydana we współpracy z wydawnictwem „Księgarnia Akademicka” z Krakowa.
- Poradnik genealogiczny* – wspomniany wyżej, w wersji elektronicznej.

Zostały wydane, rozesłane pocztą lub rozdane cztery numery bezpłatnego czasopisma ormiańskiego „Awedis”, które cieszy się dużym zainteresowaniem czytelników.

Zebrane zostały materiały od ormiańskich historyków z sześciu krajów do kalendarza na rok 2015, upamiętniającego 100-lecie Ludobójstwa Ormian.

PRACE KONSERWATORSKIE

Przeprowadzono konserwacje:

- tablicy epitafijnej Coelestini Kowalewskiego znajdującej się na północnej ścianie katedry w Kaliningradzie
- kolumny ze św. Krzysztofem niosącym Chrystusa w Zaułku Ormiańskim we Lwowie (etap I)

WSPÓLPRACA i UDZIAŁ w IMPREZACH

Fundacja była inicjatorem powstania armenistycznego zespołu naukowego złożonego z dwóch starszych pracowników naukowych UJ i czterech młodszych naukowców dla skoordynowania i lepszej efektywności prac historycznych dotyczących polskich Ormian. W efekcie, rozpoczęły się prace nad wspólnym projektem badań naukowych.

Fundacja współpracowała przy organizacji dwóch spotkań z cyklu *Porozmawiajmy o Armenii*, wspólnie z redakcją czasopisma armenistycznego „Lehahayer”, wydawanego przez Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Komisję Wschodnioeuropejską Polskiej Akademii Umiejętności: debaty z udziałem byłego ambasadora RP w Armenii, dr. Tomasza Knothego „Kaukaz Południowy w kontekście ostatnich wydarzeń na Ukrainie i Bliskim Wschodzie” i odczytu Armena Artwicha pt. „Sumgait i Chodżały”.

Pomogła zorganizować w Warszawie premierowy pokaz filmy Rubena Giney’*a Andin: kronika ormiańskiej podróży*.

Przedstawiciele Fundacji brali aktywny udział w wielu wydarzeniach naukowych, kulturalnych i religijnych, związanych z Ormianami w Polsce i na świecie. Były to na przykład:

- wyjazd naukowy do Armenii na międzynarodową konferencję
- wybrane posiedzenia Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP
- seminarium dla archiwów społecznych, zorganizowane przez Ośrodek KARTA
- trzydniowe szkolenie dwóch wolontariuszy Fundacji w ramach warsztatów dla archiwów społecznych przeprowadzone przez Ośrodek KARTA
- uroczystość wręczenia certyfikatów wpisu na Polską Listę Krajową Programu UNESCO Pamięć Świata, zorganizowaną przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych w Pałacu Prezydenckim

- IX Dni Kultury Ormiańskiej zorganizowane w Gliwicach przez Związek Ormian w Polsce im. Ks. Arcybiskupa Józefa Teodorowicza
- konferencja poświęcona abpowi J. Teodorowiczowi zorganizowana w Warszawie przez Muzeum Niepodległości
- II Targi Konserwacji i Restauracji Zabytków oraz Ochrony, Wyposażenia Archiwów, Muzeów i Bibliotek
- spotkanie wigilijne dla mniejszości narodowych u wojewody mazowieckiego
- wernisaże twórczości artystów ormiańskich i pochodzenia ormiańskiego: Adel Hayrapetyan, Gagika Parsamiana, Barbary Bieleckiej-Woźniczko, Helen Arut, i in.
- koncerty muzyki ormiańskiej, m.in. chóru Saghmos ze Lwowa
- pokazy filmów twórców ormiańskich, jak np. Vahrama Mkhitariana
- udział w piknikach charytatywnych przez wzbogacenie oferty księgarunki piknikowej przez książkę „Z przeszłości Armenii” Stepana Lisicjana.

Gościliśmy wielu Ormian z Polski i z zagranicy, przedstawiając prace naszego Archiwum i dzieląc się doświadczeniami i informacjami. Na kilkugodzinnych zajęciach byli również uczniowie warszawskiego gimnazjum.

Wolontariusze Fundacji uczestniczyli aktywnie w życiu Kościoła ormiańskokatolickiego, m.in. w:

- wspieraniu działalności proboszcza orm.-kat. parafii centralnej i wydaniu mu w depozyt współczesnych szat i naczyń liturgicznych
- pozyskaniu kościoła w Warszawie na potrzeby obrządku ormiańskokatolickiego
- powstaniu i działaniu chóru parafialnego
- przygotowaniu uroczystych mszy świętych, jak np. w związku z 99. rocznicą Ludobójstwa Ormian
- zorganizowaniu wielkanocnego obiadu dla ormiańskiej społeczności w Warszawie (30 osób)
- zaproszeniu i goszczeniu przez kilka dni abpa Rafaela Minassiana z Armenii
- pielgrzymce 15 sierpnia do Gdańska, do cudownego obrazu Matki Bożej Łaskawej z Kościoła ormiańskiego w Stanisławowie (obecnie Ukraina) i uczczeniu pamięci ks. Kazimierza Filipiaka.

Więcej informacji: Wirtualny Świat Polskich Ormian – www.ormianie.pl